

JOEEP

e-ISSN: 2651-5318
Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Üniversite Öğrencilerinin İslami Finansal Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği*

A Study on Islamic Financial Literacy Among University Students: The Case of the Faculty of Islamic Sciences at Ağrı İbrahim Çeçen University

Melik Yolci^{a,**}

^a Dr.Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, Ağrı/Türkiye

ORCID: 0000-0001-5414-7460

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 11 Temmuz 2025

Düzeltilme tarihi: 20 Ekim 2025

Kabul tarihi: 2 Kasım 2025

Anahtar Kelimeler:

Finansal Okuryazarlık

İslami Finansal Okuryazarlık

İslami Finans

ÖZ

Günümüzde finans sektöründe oldukça hızlı bir değişim yaşanmakta; bireylerin ekonomik yaşamında finansal kavramların önemi giderek artmaktadır. Özellikle Müslüman ülkelerde, bireylerin İslami finans araçlarının yanı sıra bu alandaki olgulara da ilgi duymasıyla birlikte finansal enstrümanların çeşitlendiği görülmektedir. Bu doğrultuda yürütülen bilimsel çalışmaların hem klasik finans hem de İslami finans alanlarında bireylerin tercih ve davranış biçimlerinin anlaşılmasına katkı sağladığı; ayrıca finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen çalışma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde öğrenim gören Türk ve yabancı uyruklu toplam 301 öğrenciyle yüz yüze anket yöntemiyle yürütülmüştür. Analizler, öğrencilerin İslami Finansal Okuryazarlık (İFO) düzeylerinin cinsiyet, uyruk ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. İFO'nun alt boyutları incelendiğinde, dindarlık boyutunun en yüksek; çaresizlik boyutunun ise en düşük değere sahip olduğu belirlenmiştir.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: July 11, 2025

Received in revised form: Oct 20, 2025

Accepted: Nov 2, 2025

Keywords:

Financial Literacy

Islamic Financial Literacy

Islamic Finance

ABSTRACT

In today's financial sector, a rapid transformation is underway, and the significance of financial concepts in individuals' economic lives is steadily increasing. Particularly in Muslim-majority countries, the diversification of financial instruments has become evident as individuals show interest not only in Islamic financial tools but also in the broader phenomena within this domain. Scientific studies conducted in this context contribute to understanding individuals' preferences and behavioral patterns in both conventional and Islamic finance, while also playing a crucial role in enhancing levels of financial literacy.

This study was conducted through face-to-face surveys with a total of 301 students—both Turkish nationals and international students—enrolled at the Faculty of Islamic Sciences at Ağrı İbrahim Çeçen University. The analyses revealed that students' levels of Islamic Financial Literacy (IFL) differ significantly based on gender, nationality, and academic year. Among the sub-dimensions of IFL, the religiosity dimension was found to have the highest score, whereas the helplessness dimension registered the lowest.

1. Giriş

İçinde yaşadığımız yüzyılda dünya, son derece hızlı bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçmektedir. Özellikle modern ulus-devlet ekonomilerinin ön plana çıktığı bu

dönemde, toplumsal ve bireysel tutumlarda belirgin değişimler görülmektedir. Ekonomik ve politik ve kültürel dönüşümler ile teknolojinin hızlı gelişimi, finansal piyasalarda uzun vadeli analiz yapma imkânını büyük ölçüde ortadan kaldırmakta; güncel kalma çabalarını ise

* Bu çalışma için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunun 27.03.2025 tarihli ve 102 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

**Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: melikyol.1982@gmail.com

Atıf/Cite as: Yolci, M. (2025). Üniversite Öğrencilerinin İslami Finansal Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 10(2), 138-153.

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors.

oldukça güçleştirmektedir. Bu nedenle, ekonomik hayatın temel unsurlarından biri olarak öne çıkan finans olgusu ve finansal piyasalar, yapıları ve değişim trendleri açısından özel bir ilgiyi hak etmektedir. Bunun yanı sıra, finansal araçlar ve piyasalar her geçen gün daha fazla dijitalleşmekte; bu durum, kapsamlı bir teknik altyapının kullanımını zorunlu kılmaktadır.

Finansal alanda güncel bilgi birikiminin üretilmesi kadar, bu bilgiyi tüketecek aktörlerin söz konusu bilgi birikimini etkin biçimde değerlendirebilmesi açısından finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması büyük önem taşımaktadır (Sünbül ve Buğan, 2021). Günümüzde finansal piyasalar ve mekanizmalar, oldukça karmaşık ilişki ve olgularla iç içe geçmiş durumdadır; bu da finans sektörünün anlaşılmasını bir hayli güçleştirmektedir. Öyle ki, sıradan bireylerin bu karmaşık yapı ve süreçleri kolayca kavramasını beklemek bir yana, sektörde uzun yıllar çalışmış kişiler tarafından bile doğru şekilde anlaşıldığını veya yorumlandığını iddia etmek oldukça güç görünmektedir. Risk ve kazanç hesaplamaları temelinde işleyen finansal piyasalar ve mekanizmalar için belirsizlik ortamları, finansal aktörlerin rasyonel karar alma süreçlerini güçleştirmektedir. Bu durum yalnızca bireylerin üstlendikleri kişisel riskler ve kazanç beklentileriyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda makroekonomik istikrar ve dengeleri de hayati düzeyde etkilemektedir. Böylesine geniş bir perspektiften bakıldığında, yatırımcı aktörlerin finansal farkındalık ve okuryazarlık düzeylerinin artırılması çok daha büyük bir önem kazanmaktadır (Gümüş ve Pailer, 2019). Ayrıca, bu alandaki süreçlerin bireylerin aile ve sosyal ilişkilerini, gelecek beklentilerini, ani gelişen yaşam zorluklarına karşı dayanıklılıklarını ve gündelik yaşamlarında önem taşıyan sosyal ve psikolojik meseleleri etkilediği göz ardı edilmemelidir.

Yaşamın ayrılmaz bir parçası olan krizlerden bireylerin ve kuruluşların güçlenerek çıkabilmesi ya da en azından ciddi zararlar almadan kurtulabilmesinin anahtarı, sahip olunan finansal yetkinlik ve bilgi birikimidir. Kısacası, gelişmiş bir ekonomik modelin oluşturulması ve sosyoekonomik kırılganlıkların giderilmesi noktasında finansal okuryazarlık düzeyinin rolü yadsınamaz (Abdullah ve Anderson, 2015). Finansal piyasaların temel işleyişi ve fonksiyonel verimliliği üzerine farklı gerekçelerle çalışan hemen herkesin, yatırımcı aktörlerin tasarruflarını hangi finansal araçlarda değerlendireceği sorunsalı üzerinde düşündüğü rahatlıkla tahmin edilebilir. Günümüz medya araçları aracılığıyla yayınlanan veya paylaşılan bu çalışmalar ve tartışmaların, okuyucu ve takipçilerde belirli bir finansal farkındalık oluşturduğu açıkça görülmektedir. Nitekim pek çok ilgili çevre, finansal yatırım alternatifleri arasında “doğru” seçeneğe yönelmek, ortaya çıkabilecek olası risklere karşı hazırlıklı olmak ve yatırım hamlelerini doğru zamanlamayla gerçekleştirmek amacıyla bu bilgi birikiminden faydalanabilmektedir (Coşkun, 2016). Ancak, okudukları ya da takip ettikleri medya içerikleri aracılığıyla “bilgilendiği” varsayılan yatırımcı aktörün, doğru finansal ürüne yatırım yapma noktasında tüm sorumluluğu tek başına üstlendiği de sıklıkla görülmektedir. Bu durum, yatırımın doğruluğunu ve

kazanç potansiyelini olumsuz etkileyen; zarar riskini ise önemli ölçüde artıran bir tablo ortaya koymaktadır (Abdullah vd., 2017).

Finansal okuryazarlığın gelişimiyle birlikte finans sektörünün büyüme gösterdiği yadsınamaz bir gerçektir. Finansal okuryazarlığın yükselmesi sonucunda, bireylerin ekonomiye ve finans sektörüne daha aktif ve bilinçli şekilde katılım sağladıkları gözlemlenmektedir. Doğal olarak, bu durumun ülke ekonomisine ve finans sektörüne birçok katkı sunduğu söylenebilir (Durmuş ve Yardımcıoğlu, 2018). Finansal okuryazarlığın gelişimiyle birlikte finans sektörünün büyüme gösterdiği yadsınamaz bir gerçektir. Finansal okuryazarlık düzeyinin yükselmesi sonucunda, bireylerin ekonomiye ve finans sektörüne daha aktif ve bilinçli biçimde katılım sağladıkları gözlemlenmektedir. Doğal olarak, bu gelişmenin ülke ekonomisine ve finans sektörüne çeşitli katkılar sunduğu ifade edilebilir (Durmuş ve Yardımcıoğlu, 2018). Ülke genelinde oluşan tasarrufların daha bilinçli biçimde yatırımlara dönüştürülmesi ve bu yatırımların zamanla artması, bireylerin daha iyi yaşam koşullarına ulaşmasını sağlayacaktır (Ayçilek vd, 2021). Bu nedenle, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması ve finansal yatırım araçlarını verimli şekilde değerlendirmeyi öğrenmeleri hem ülke ekonomisi hem de bireylerin ekonomik çıkarları açısından büyük önem taşımaktadır (Şimşek vd., 2021). Finansal okuryazarlığın yanı sıra, finansal erişim de bir ekonomik yapının sürdürülebilir büyüme gerçekleştirmesinde önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Sünbül ve Buğan, 2021).

Son olarak, finansal okuryazarlığın daha iyi anlaşılabilmesi için, onunla yakın ilişki içinde olan yasal, bilgi ve sayısal okuryazarlık konularının da kapsamlı biçimde öğrenilmesi gerekmektedir. Yasal okuryazarlık; bir ülkenin hukuk kurallarına göre bireylerin sahip oldukları haklar ile yerine getirmeleri gereken sorumlulukları kapsayan bir okuryazarlık türüdür. Bireyin ihtiyaç duyduğu konularda araştırma yapabilme, elde ettiği bilgileri kullanabilme ve gerekli hesaplamaları gerçekleştirebilme yeteneği ise bilgi okuryazarlığı olarak tanımlanmaktadır. Sayısal okuryazarlık ise genellikle bireyin matematiksel yeteneklerini kullanabilme ve temel işlemleri gerçekleştirme becerisini ifade etmektedir (Öztürk ve Yalçın, 2019).

2. İslami Finans

İslam dini, kendi doğası gereği hayatın pek çok alanını hukuki (fıkhi) emir ve yasaklarla düzenleyen; inanç, davranış ve eylemleri helal-haram, mübah-mekruh gibi çeşitli hukuki kavramlarla nitelendirerek kategorize eden kapsamlı bir inanç sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüzyıllar boyunca İslamiyet’in temel değerlerinden biri olarak kabul edilen “helal kazanç” kavramı, Müslüman toplumlarda ekonomik hayatın belirleyici unsurlarından biri olagelmıştır. Daha geniş bir ifadeyle, İslam ekonomisi yaklaşımı; Müslümanların harcamalarında, gelir elde etmelerinde, birikimlerini yatırıma dönüştürmelerinde ve finansman ihtiyaçlarını karşılamalarında İslami kurallar çerçevesinde hareket etmelerini, haram fiillere

yönelmemelerini temel prensip olarak kabul etmektedir (Doğan, 2020).

Bu çalışmada, ekonomik hayatın temel unsurlarından biri olan finansman konusundaki İslami kültürün etkisiyle bireylerin davranışlarının nasıl şekillendiği incelenmektedir. Örneğin, Müslümanların gündelik yaşamlarında sıkça karşılaşılan “faiz haramdır” inancında olduğu gibi, çeşitli dini inançlar, kabuller ve alışkanlıklar bireylerin finansal yönelimlerini farklılaştırmaktadır. Bu farklılaşma sonucunda, İslami hassasiyetlerle karar veren bireyler ve işletmelerin “helal sertifikalı ürünler” ile “helal finansman” kaynaklarına yöneldiği gözlemlenmektedir. Bu durum, son yarım yüzyıla yakın bir süredir yeni finansal örgütlenmelerin, finansal ürünlerin ve piyasaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Antara vd., 2016). Ayrıca, küresel ve yerel ekonomik krizler nedeniyle sermaye ve para piyasalarında alternatif finansman yöntemlerinden biri olarak öne çıkan İslami finansa olan ilgi, yalnızca dini gerekçelerle sınırlı kalmayıp farklı etkenlerle de artış göstermiştir. İslami finans ürünlerine yalnızca Müslüman yatırımcılar değil, aynı zamanda gayrimüslim yatırımcılar da ilgi göstermeye başlamıştır. İslami finans sektörünün gelişimi, yukarıda da belirtildiği üzere, yükselen bir trend içerisinde seyretmektedir. Ancak toplumsal bilinirlik ve farkındalık düzeyi açısından değerlendirildiğinde, sektörün hâlâ başlangıç aşamasında olduğu söylenebilir (Abdullah vd., 2017).

Üstelik teknolojik, ekonomik ve benzeri alanlardaki değişimlerin hız kazandığı günümüzde, İslami finans sektörünün bu değişimlere ayak uydurmak zorunda kalması, toplumun bu alanı öğrenmesi ve içselleştirmesi yönündeki çabaları zorlaştırabilmektedir (Doğan, 2020). İslami finans okuryazarlığının artması, kuşkusuz sektör içinden ve dışından pek çok aktörün yürüteceği destekleyici çalışmaların eşgüdüm ve uyum içinde yürütülmesiyle mümkün olacaktır. Devlet kurumları, özel kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, basın-yayın organları ve uluslararası organizasyonların yanı sıra, bireysel deneyimlerin paylaşıldığı dijital platformlar da yatırımcıların farkındalığını artırmada önemli bir rol oynayacaktır (Kayed, 2008).

3. Literatür

Sardiana (2016), bireylerin İslami finansal hizmetleri tercih etmesinde İslami finansal okuryazarlığın (İFO) etkisi incelenmiştir. İFO; bilgi düzeyi, beceri/yetenek ve özgüven olmak üzere üç temel unsur üzerinden değerlendirilmiştir. Genel sonuçlara göre, İFO’nun bu hizmetleri tercih etme üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. Ancak detaylı analizler, yalnızca bilgi düzeyinin bu tercihler üzerinde kısmen etkili olduğunu; beceri/yetenek ve özgüvenin ise belirgin bir etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgular, İFO’nun bileşenlerinin farklı düzeylerde etkili olabileceğini ve özellikle bilgi düzeyinin bireylerin finansal kararlarında belirleyici bir rol oynadığını göstermiştir.

Çömlekçi (2017), katılım bankası müşterisi olan 401 kişiye anket uygulamıştır. Çalışma sonucunda, katılım bankası müşterilerinin hem İFO düzeylerinin hem de İslami finans bilgi düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, İFO ve İslami finans bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna göre değiştiği tespit edilmiştir.

Durmuş ve Yardımcıoğlu (2018), ilahiyat fakültesi öğrencilerine yönelik gerçekleştirdikleri çalışmada, anket yöntemiyle topladıkları verileri analiz etmiş ve öğrencilerin İFO düzeylerinin oldukça düşük olduğunu belirlemişlerdir.

Bekereci vd. (2018), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi’nde öğrenim gören 640 öğrenci üzerinde yürüttükleri çalışmada, İFO düzeyleri ile psikolojik etmenler (çaresizlik, dindarlık ve mali tatmin) arasındaki ilişkiyi araştırılmıştır. Bulgular, düşünce boyutunda inanç eğiliminin; davranış boyutunda ise finansal uygulamaya yönelik yatkınlığın ön plana çıktığını göstermiştir.

Doğan (2020), Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin İFO düzeylerini ve İslami finans sistemine olan katkılarını değerlendirmiştir. Regresyon analiziyle yürütülen çalışmada, İFO düzeyindeki artışın öğrencilerin katılım bankacılığını tercih etme eğilimleri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Oktay ve Göker (2020), Kırıkkale Üniversitesi’nde görevli 428 idari ve akademik personel üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenmiş ve finansal okuryazarlığın cinsiyet, yaş, unvan, gelir düzeyi ve eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, tasarruf düzeyleri ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız (2020), 18 yaşını doldurmuş bireyler arasından seçilen 479 kişiye anket uygulanarak; katılımcıların İslami finans ilkeleri, İslami finans varlıkları, ekonomi ve finans ile katılım bankaları gibi alt boyutlara ilişkin bilgi düzeylerini incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, bu alt boyutlar arasında katılımcıların yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, medeni durum ve eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sönmez ve Kılıç (2020), Kastamonu Üniversitesi Bankacılık ve Finans Bölümü öğrencilerine yönelik olarak finansal okuryazarlık, finansal tutum ve finansal bilgi arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlık ile cinsiyet ve yaş değişkenleri arasında yakın ve anlamlı bir ilişki olduğu; ayrıca finansal okuryazarlık, finansal tutum ve finansal bilgi arasında da anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Daradkah vd. (2020), Ürdün’deki bireylerin İslami bankacılık hizmetlerine yönelik finansal okuryazarlık düzeylerini ve bu düzey üzerinde çeşitli demografik değişkenlerin etkisini incelemiştir. Çalışmada cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, ikamet edilen bölge, eğitim seviyesi, çalışma

alanı ve meslek gibi değişkenler ele alınmış; analizlerde sıralı lojistik regresyon ile parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Araştırma bulguları, eğitim seviyesi, ikamet edilen bölge ve çalışma alanı gibi faktörlerin İslami finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı ve olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Özellikle yükseköğrenim görmüş bireyler, sosyal bilimler alanında eğitim almış olanlar ve ülkenin kuzey ile merkez bölgelerinde ikamet eden kişiler daha yüksek düzeyde finansal okuryazarlık sergilemektedir. Ayrıca, söz konusu demografik değişkenlere göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Ayçilek vd. (2021), Diyanet personelinin İslami finansa bakışını değerlendirmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, Diyanet personelinin faizin yasak olması konusunda hassas oldukları; ancak İFO'nun uygulamada hayata geçirilmesinin pek mümkün olmadığını dile getirdikleri görülmüştür. Ayrıca, İslami finansın yaygınlaşmasının İFO bilgi düzeyine değil, dindarlık düzeyine daha çok bağlı olduğu ifade edilmiştir.

Roemanasari vd. (2022), bireylerin finansal planlama ve yatırım kararları bağlamında İslami finansal okuryazarlık düzeyi incelenmiştir. Araştırmanında, İslami finansal okuryazarlık ile bireylerin finansal davranışlarının yatırım niyetleri üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Sonuçlar, İslami finansal okuryazarlığın bireylerin yatırım niyetleri üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bireylerin finansal risk toleransı düzeyleri ile davranışsal önyargılarının da yatırım kararlarını etkileyen belirleyici faktörler arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Öner ve Cambaz (2023), Türkiye'nin farklı kentlerinden ve kültürel arka planlardan seçilen 543 öğrenciye uyguladıkları anketle, öğrencilerin İFO düzeylerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin İFO düzeylerinin düşük; buna karşılık İslami finans hassasiyetlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kohistanı ve Çokmutlu (2023), Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde yürüttükleri çalışmada, Pearson korelasyonu ve post hoc analizlerinden yararlanarak İFO alt boyutlarını incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda, dindarlık alt boyutunun en yüksek değere; çaresizlik alt boyutunun ise en düşük değere sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, İFO boyutundaki toplam artışın alt boyutlardaki artışla paralel olduğu ve farkındalık ile yakın ilişki gösterdiği ortaya konmuştur.

Saray ve Güngör (2023), Tokat merkezde yaşayan, 18 yaş ve üzeri, demografik özellikleri birbirinden farklı 389 bireyin İslami finans okuryazarlığı (İFO) düzeylerini tespit etmeye yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir ve eğitim düzeylerine göre İFO seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte, katılımcıların genel finansal

okuryazarlık seviyeleri yüksek olmasına rağmen, İFO seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yalman ve Kayahan (2023), Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ve bu düzeylerin çeşitli değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, bölüm, gelir düzeyi, medeni durum ve eğitim düzeyi) farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlık seviyesi ile bölüm, yaş ve gelir düzeyi arasında anlamlı farklar olduğu; buna karşılık, finansal okuryazarlık seviyesi ile medeni durum, cinsiyet ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Aydın ve Çalı (2024), BİST Katılım Endeksi'ne yatırım yapan bireylerin yatırım kararlarında dini eğilimlerin ve sürü psikolojisinin etkisini ölçmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda, finansal okuryazarlık, dini eğilimler ve sürü psikolojisinin yatırım kararları ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Günel (2025), TR72 bölgesinde görev yapan devlet memurlarının İFO seviyelerini; yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir, eğitim, çalışma süresi, istihdam durumu ve tasarruf yapma durumuna göre incelemiştir. Araştırma sonucunda, tasarruf yapma, medeni durum, çalışma süresi, eğitim durumu ve aylık gelir gibi değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olduğu; ancak cinsiyet ve yaş açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. Metodoloji ve Bulgular

4.1. Metodoloji

Bu araştırmanın amacı, İslami finans ilkeleri ile geleneksel finans ilkeleri arasındaki farkların ilahiyat eğitimi alan üniversite öğrencileri tarafından bilinip bilinmediğini ortaya koymak ve İslami Finans Olgusu (İFO) kültürünü oluşturan dört temel faktöre — dini hassasiyet, çaresizlik, finansal kullanım ve inanç eğilimi — ilişkin öğrenci görüşlerini değerlendirmektir. Bu doğrultuda, ilahiyat fakültesi öğrencilerinin İFO düzeyleri ile geleneksel finans düzeyleri tespit edilmiş; ayrıca İFO düzeyi ile bu düzeye etki eden faktörler arasındaki ilişkinin öğrencilerin finansal davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, iki farklı çalışmadan yararlanılarak yapılandırılmıştır. İlk olarak, Yıldırım (2020) tarafından hazırlanan tez çalışmasında kullanılan anket formu temel alınmıştır. Bu ankette yer alan demografik özelliklere, İslami finansa yönelik tutum ve davranışlara ilişkin sorular ile İslami ve geleneksel finans araçlarının bilinirlik düzeyini ölçmeye yönelik ifadeler, araştırmanın amacına uygun şekilde revize edilmiştir. Söz konusu sorular, 3'lü Likert tipi ölçek kullanılarak yapılandırılmıştır. İFO kültürünü oluşturan faktörleri ölçmek amacıyla ise Abdulrahim vd. (2016) tarafından geliştirilen 6'lı Likert tipi ölçek temel alınmış; bu ölçek, araştırmanın bağlamına uygun şekilde uyarlanarak anket formuna entegre edilmiştir.

Araştırma için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 27.03.2025 tarihli ve 102

sayılı karar ile etik onay alınmıştır. Veri toplama süreci, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen ve ana kütleyi temsil edebileceği öngörülen 304 öğrenciye (203 Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, 91 yabancı uyruklu) yüz yüze anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerden 301 adet geçerli anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiş; bulgular tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Bu çalışma, yalnızca Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde öğrenim gören Türk ve yabancı uyruklu 301 öğrenciyle sınırlı bir örneklem üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle elde edilen bulgular, farklı üniversitelerdeki öğrenci gruplarına genellenemez. Veriler, yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Bu yöntem, katılımcıların sosyal beğenililik etkisiyle yanıtlarını şekillendirme olasılığını artırabileceğinden, verilerin nesnellliğini sınırlayabilir. Araştırma, belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş olup zamanla değişebilecek tutum ve görüşleri yansıtmaya açısından sınırlılıklar içermektedir. Bu nedenle benzer çalışmaların farklı dönemlerde tekrarlanması, elde edilen sonuçların geçerliliğini ve güvenilirliğini artıracaktır.

4.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmaya ilişkin hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Üniversite öğrencilerinin İslami Finans Olgusu (İFO) düzeyleri ve alt kategori ortalamaları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H2: Üniversite öğrencilerinin İFO düzeyleri ve alt kategori ortalamaları uyruğa göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H3: Üniversite öğrencilerinin İFO düzeyleri ve alt kategori ortalamaları sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H4: Üniversite öğrencilerinin İFO düzeyleri ve alt kategori ortalamaları arasında genel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

H5: Üniversite öğrencilerinin İFO düzeyi ile inanç eğilimi boyutu arasında; ayrıca çaresizlik, dindarlık ve finansal tatmin değişkenleriyle anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

H6: Üniversite öğrencilerinin İFO düzeyi ile finansal uygulama boyutu arasında; ayrıca çaresizlik, dindarlık ve finansal tatmin değişkenleriyle anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

4.3. Araştırmanın Bulguları

Anket sonuçlarının analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Bu çalışmada, ileri sürülen hipotezlerin ($H1, H2, \dots, H6$) test aşamasına geçilmeden önce, ölçeklerin güvenirlik analizlerinin yapılması gerekmektedir. Ölçeklerin güvenirliğini test etmek amacıyla alfa katsayısı (Cronbach's Alpha) yaygın olarak tercih edilen bir yöntemdir. Cronbach alfa, özellikle Likert tipi ölçeklerde kullanılmakta olup, ölçüm aracının iç tutarlılığını değerlendirmeye yönelik bir istatistiksel göstergedir.

Anket sonuçlarının analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Bu çalışmada, illeri sürülen hipotezlerin ($H1, H2, \dots, H6$) test aşamasına geçilmeden önce güvenirlik analizlerinin yapılması gerekmektedir. Ölçeklerin güvenirliğinin test edilmesinde alfa katsayısı (Cronbach's Alpha) çok sık olarak tercih edilen bir yöntemdir. Cronbach alfa likert tipli ölçeklerde kullanılmaktadır. Cronbach alfa değeri aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Uzunsakal ve Yıldız, 2018).

$0 < \alpha < 0.40$ güvenilir değil

$0.40 < \alpha < 0.60$ düşük güvenirlikte

$0.60 < \alpha < 0.80$ oldukça güvenilir

$0.80 < \alpha < 1.00$ ise yüksek güvenirlikte

Tablo 1: Güvenirlik Analizi

Ölçekler	Cronbach's Alpha
Dini Hassasiyet	0,720
Çaresizlik	0,753
Finansal Kullanım	0,770
İnanç Eğilimi	0,822
Finansal Okur Yazarlık	0,911

Tablo 1'e göre, çalışmada kullanılan ölçeklerin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayıları incelendiğinde; dini hassasiyet, çaresizlik ve finansal kullanım boyutlarında ölçeklerin güvenilir olduğu; finansal okur yazarlık ve inanç eğilimi boyutlarında ise güvenirlik düzeylerinin oldukça yüksek kabul edilen değerlerde olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Analizler

Demografik Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	205	68,1
Erkek	96	31,9

Uyruk	T.C Uyruklu	231	76,7
	Yabancı Uyruklu	70	23,3
Sınıf	1.Sınıf	92	30,6
	2.Sınıf	88	29,2
	3.Sınıf	60	19,9
	4.Sınıf	61	20,3

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan öğrencilerin 205'i (%68) kadın, 96'sı (%32) erkek olup, bu durum kadın öğrencilerin ankete daha yoğun katılım sağladığını göstermektedir. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, yerli öğrencilerin yanı sıra yabancı ülkelerden gelen öğrencilerin de eğitim gördüğü bir yükseköğretim kurumudur. Ankete katılan öğrencilerin 231'i (%77)

Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, 70'i (%23) ise yabancı uyrukludur. Anket çalışması yürütülürken sınıf düzeylerine (1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf) göre katılımcı sayılarında dengeli bir dağılım sağlanmasına özen gösterilmiştir. Katılımcıların sınıf bazındaki oranlarının %20 ile %30 arasında değiştiği ve yüzdelere birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Dini İnanç Ölçeklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	Ort.	Std. Sap.
Dini inancımdan dolayı, finansal işlemlerimde faizden uzak dururum,	5,05	1,458
Dini inancımdan dolayı, finansal işlemlerin İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	5,20	1,244
Dini İnancımdan dolayı, birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	4,48	1,691
Dini İnancımdan dolayı, İslami finans tercihimdir.	3,42	2,029
Dini İnancıma göre, İslami finasta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır	3,34	1,915
Dini inancıma göre faiz sadece İslam dini yasaklanmıştır	3,48	1,859
Dini inancıma göre İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar-zarar ortaklığı esasına göre toplanmalıdır	2,51	1,764
Dini inancıma göre peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermelidir.	2,51	1,711
Dini inancıma göre İslami finans sistemi açısından para bir mal değil, değişim aracıdır. Dolayısıyla alınıp satılamaz.	2,78	1,820

Finansal kararlar alınırken dini inancın bu kararlar üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin “Finansal işlemlerin İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim” ifadesine en yüksek düzeyde “katılıyorum” cevabı verdikleri görülmektedir. Bu ifadeyi, “Finansal işlemlerimde faizden

uzak dururum” ifadesi takip etmektedir. Bu durum, katılımcıların toplumda yaygın olarak bilinen ve dini hassasiyetle ilişkilendirilen ifadelerle daha aşına olmaları nedeniyle bu tür ifadelerle yüksek düzeyde katılım gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, en düşük düzeyde katılım gösterilen ifadeler arasında “İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil, kâr-zarar ortaklığı esasına göre toplanmalıdır” ve “Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kâr hakkında bilgi vermelidir” yer

almaktadır. Bu durum, katılımcıların daha teknik ve detaylı İslami finans bilgisi gerektiren ifadelere daha az aşına olduklarını ve bu nedenle daha düşük düzeyde katılım gösterdiklerini düşündürmektedir.

Tablo 4: Finansal Çaresizlik Ölçeklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	Ort.	Std. Sap.
Finansal çaresizliklerden dolayı birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	3,26	1,739
Faiz oranların çok yüksek olmasından dolayı Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	4,70	1,669
Finansal çaresizlikten dolayı zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	3,66	1,699
Finansal zorluklardan dolayı kredi kullanmam gerektiğinde faiz ve kar payı oranlarını karşılaştırırım.	2,91	1,779
Finansal zorluklardan dolayı geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip olan bankadan kredi kullanmayı tercih ederim.	2,84	1,662
Finansal zorluklardan dolayı gelir düzeyi düşük yatırımcıların birikimlerini faizli sistemde değerlendirmesi gerektiğini düşünürüm	2,60	1,536
Finansal zorluklardan dolayı peşin alım vadeli satım işlemi, aslında bir faiz hilesi olduğunu düşünürüm.	2,69	1,800
Finansal zorluklardan dolayı Bankacılık sektörünün uyguladığı faizin enflasyon oranına eşit olması durumunda faiz sistemini kullanırım.	2,41	1,623
Finansal zorluklardan dolayı İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karıdıklarını düşünürüm	2,63	1,923

Finansal çaresizlik ölçeklerine ilişkin katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın (4,70) “Faiz oranlarının çok yüksek olmasından dolayı kredi kartı borcunun tamamını ödemeye dikkat ederim” ifadesine verildiği görülmektedir. Bu durum, katılımcıların borçlarını kapatma konusunda oldukça hassas olduklarını ve faiz yükünden kaçınmaya çalıştıklarını göstermektedir. “Nakit avans kullanımı” (3,66) ve “Vadeli mevduat hesabında birikim değerlendirme” (3,26) ifadeleri de görece yüksek ortalamalara sahiptir. Bu bulgular, bireylerin finansal çaresizlik durumlarında kısa vadeli çözümlere yöneldiklerini ve güvenli liman olarak geleneksel bankacılık araçlarını tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. “Faiz ve kâr payı karşılaştırma” (2,91) ile “Düşük maliyetli bankayı

tercih etme” (2,84) ifadeleri, katılımcıların alternatif finansal sistemleri değerlendirme eğiliminde olduklarını; ancak bu eğilimin sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. İslami finans sistemine yönelik eleştirel yaklaşımlar içeren “Peşin alım vadeli satım işlemi faiz hilesidir” (2,69) ve “İslami bankalar da geleneksel bankalar gibi fon sağlar” (2,63) ifadeleri ise katılımcıların bu sistemlere karşı sorgulayıcı bir tutum sergilediklerini ortaya koymaktadır. En düşük ortalamalar, “Faiz sistemini enflasyon oranına eşit olması durumunda kullanırım” (2,41) ve “Düşük gelirli yatırımcıların faizli sistemde birikim yapması gerektiğini düşünürüm” (2,60) ifadelerinde görülmektedir. Bu sonuçlar, katılımcıların faizli sistemlere karşı genel olarak mesafeli bir duruş sergilediklerini göstermektedir.

Tablo 5: Finansal Bilgileri Kullanım Ölçeklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	Ort.	Std. Sap.
Finansal kullanım bakımından İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına biliyorum.	2,74	1,572
Finansal kullanım bakımından Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	2,71	1,538
Finansal kullanım bakımından İslami finansal araçları ile geleneksel bankacılık araçların arasındaki farkları biliyorum.	2,92	1,791
Finansal kullanım bakımından faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	3,09	1,818
Finansal kullanım bakımından Devlet bankalarının da İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi artıracığını düşünüyorum.	3,92	1,881
Finansal kullanım bakımından faiz, paradan para kazanmak anlamına geldiğini düşünüyorum.	3,93	1,844
Finansal kullanım bakımından İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	2,83	1,800
Finansal Kullanım bakımından peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın kârıdır.	2,49	1,700
Finansal Kullanım bakımından İslami bankalarda yapılan finansal işlemlerin İslam'a uygunluğu denetlenmektedir	3,10	1,922

Finansal bilgilerin kullanımına yönelik ölçek kapsamında en yüksek düzeyde katılım gösterilen ifadeler arasında ilk sırada “Faiz, paradan para kazanmak anlamına geldiğini düşünüyorum” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeyi ikinci sırada “Devlet bankalarının da İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi artıracaktır” ifadesi takip etmektedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin İslami finansla ilgili temel kavramlara ve kamu güvencesine dayalı yaklaşımlara daha fazla aşina olduklarını göstermektedir.

Öte yandan, en düşük düzeyde katılım gösterilen ifade ise “Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın kârıdır” şeklindedir. Bu durum, öğrencilerin daha teknik ve uygulamaya yönelik İslami finans ifadelerine daha az hâkim olduklarını ve bu tür kavramlara mesafeli yaklaştıklarını düşündürmektedir.

Tablo 6: İnanç Eğilimleri Ölçeklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	Ort.	Std. Sap.
İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum.	3,16	1,865
İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	3,18	1,911
İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami finans belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	3,69	1,991
İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami finans kuruluşları her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	3,06	1,865
İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında servetin korunması İslami finansın amaçlarından biridir.	3,37	1,931
İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı	2,98	1,904

yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.

İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami finans sisteminde yalnızca İslam dinine uyumlu işler ve mallar finanse edilir. 3,09 1,895

İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami finans kurumları adil iş yapma, adalet ve iyi niyet ilkeleriyle uyumludur 3,23 2,066

İnanç eğilimleri yönüyle bakıldığında İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum. 3,16 1,865

İnanç eğilimi boyutuna yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların İslam dini anlayışına ilişkin “Finans, belirsizliğe ve aldatmaya asla izin vermez” ifadesine 3,69 ortalama ile en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Bu ifadeyi, “İslam dininde servetin korunması anlayışı önemlidir” ifadesi 3,37 ortalama ile ikinci sırada takip etmektedir.

Öte yandan, en düşük düzeyde katılım gösterilen ifade ise 2,98 ortalama ile “Finans sistemi, paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir” şeklindeki ifadedir. Bu sonuçlar, katılımcıların İslami finansın temel ilkelerine daha aşina olduklarını; ancak teknik ve sistemsal ifadeler konusunda daha sınırlı bilgiye sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 7: Finansal Araçların Bilinirliğini Ölçmeye Yönelik Verilere İlişkin İstatistikler

Terimler	Ort.	SS.
Faiz	2,61	,6708
İcare	1,66	,7794
Sukuk	1,30	,5787
Tahvil	1,53	,7282
Katılma Hesabı	1,84	,7977
Riba	2,01	,8970
Selem	1,74	,8496
İstisna	2,05	,8244
Hisse Senedi	2,12	,7770
Cari hesap	1,76	,8063
Tekafül	1,46	,7241
Teverruk	1,46	,7053

Murabaha	1,51	,7289
Bireysel Emeklilik Sistemi	2,03	,7950
Müşareke	1,62	,7963
Mudarebe	1,56	,7740
Kâr Payı	2,01	,8106
Leasing	1,52	,7624
Kira Sertifikası	1,86	,7954
Bireysel Finansman Desteği	1,86	,7756

Katılımcıların finansal araçlara yönelik bilgi düzeyleri incelendiğinde, en fazla bilinen finansal aracın 2,61 ortalama ile “faiz” kavramı olduğu görülmektedir. Bu kavramı, 2,12 ortalama ile “hisse senedi” takip etmektedir. Öte yandan, en az bilinen finansal araçların ise 1,30 ortalama ile “Sukuk” ve 1,46 ortalama ile “Tekafül” ve “Teverruk” olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin geleneksel finans araçlarına daha aşina olduklarını; İslami finans araçları konusunda ise bilgi düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 8: Ödeme Yöntemini Tercihleri

Ödeme Yöntemini	Frekans (N)	Yüzde (%)
Nakit ödeme	82	27,2
Kart ile ödeme	204	67,8
Diğer	9	3,0

Tablo 8’e bakıldığında, katılımcıların %67,8’inin ödemelerini kart ile gerçekleştirdiği; %27,2’sinin nakit ödeme yaptığı; %3’ünün ise diğer yöntemleri tercih ettiği görülmektedir. Bu bulgu, öğrenciler arasında kartlı ödeme yöntemlerinin yaygın olarak kullanıldığını ve nakit kullanımının daha düşük seviyede kaldığını göstermektedir.

Tablo 9: Yatırımları Değerlendirme Şekilleri

Yatırımlarınız	Frekans (N)	Yüzde (%)
Banka Faizi	12	4,2
Döviz	32	11,1
Gayrimenkul	131	45,3
Kar-zarar ortaklığı hesabı	9	3,1
Yatırım Fonu	13	4,5
Yatırım yapmam	19	6,5
Altında	73	25,2
Total	289	100,0

Katılımcıların yatırım tercihleri incelendiğinde, “yatırımlarımı banka faizine yönlendiririm” diyenlerin oranı %4,2 olarak tespit edilmiştir. En çok tercih edilen yatırım aracı ise %45,5 oranıyla gayrimenkuldür. Bunu %25,2 ile altın, %11,1 ile döviz takip etmektedir. Öte yandan, “yatırım yapmam” seçeneğini işaretleyen katılımcıların oranı %6,5’tir. Bu bulgular, öğrencilerin faizli yatırım araçlarına mesafeli durduklarını ve daha çok maddi varlık temelli yatırımları tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 10: Borç Para Bulma Başvurduğunuz Seçenek

Borç Para Seçeneğiniz	Frekans (N)	Yüzde (%)
Banka	26	8,8
Arkadaş	120	40,4
Akraba	76	25,6
Hiçbir şekilde borç almam	61	20,5
Diğer (Belirtiniz)	14	4,7
Total	297	100,0

Katılımcıların borç alma tercihleri incelendiğinde, %40,4’ü borç almak için öncelikle arkadaşlarını, %25,6’sı ise akrabalarını tercih edeceklerini belirtmiştir. Öte yandan, “hiçbir şekilde borç almam” diyen katılımcıların oranı %20,5’tir. Bu bulgular, öğrencilerin borç alma konusunda öncelikle sosyal çevrelerine yöneldiklerini; ancak belirli bir kesimin borç alma davranışına mesafeli yaklaştığını göstermektedir.

Tablo 11: Finansal Konularda Kimlere Danışsınız

Danışınız	Frekans (N)	Yüzde (%)
Banka temsilcisi	58	19,5
Arkadaş	56	18,9
Akraba	54	18,2
Finansal danışman	55	18,5
Konu ile ilgili bir akademisyen	21	7,1
Kimseye danışmam	40	13,5
Diğer (Belirtiniz)	13	4,4
Total	297	100,0

Katılımcıların “Finansal konularda danıştığınız kişi kimdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, banka temsilcisi, arkadaş, akraba ve finansal danışman seçeneklerini işaretleyenlerin oranlarının birbirine oldukça yakın olduğu ve her birinin yaklaşık olarak %19 civarında seyrettiği görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin finansal konularda danıştıkları kişi tercihlerinin çeşitlilik gösterdiğini ve belirgin bir yönelimin olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 12: İslami Finansal Okuryazarlık Seviyeniz

Bilgi Seviyeniz	Frekans (N)	Yüzde (%)
Çok Kötü	41	14,4
Kötü	52	18,2
Normal	118	41,4
İyi	41	14,4
Çok İyi	33	11,6
Total	285	100,0

Katılımcılardan, İslami finansal okuryazarlık seviyelerini “çok kötü”den “çok iyi”ye doğru sıralamaları istenmiştir. Elde edilen verilere göre, bilgi seviyelerini “normal” olarak değerlendirenlerin oranı %41,4 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu %18,2 ile “kötü” olarak değerlendirenler takip etmektedir. En düşük oran ise %16 ile kendilerini “çok iyi” düzeyde gören katılımcılara aittir. Bu bulgular, öğrencilerin büyük çoğunluğunun İslami finansal okuryazarlık düzeylerini orta seviyede gördüklerini; ileri düzeyde bilgiye sahip olduklarını düşünenlerin ise daha az sayıda olduğunu

göstermektedir.

Tablo 13: İslami Finans Tutum ve Davranışların Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikleri

Alt Boyutlar	Ort.	Std. Sapma
İnanç Eğilimleri	3,22	1,268
Finansal Uygulama	3,08	1,051
Çaresizlik	3,06	,997
Dindarlık	3,64	,967

Tablo 13'e göre, İslami Finans Olgusu (İFO) ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde;

Bu sonuçlara göre, dindarlık boyutu en yüksek ortalamaya sahipken, çaresizlik boyutu en düşük ortalamayı almıştır. Bu durum, katılımcıların dini hassasiyetlerinin İFO düzeyleri üzerinde daha belirleyici bir etkiye sahip olduğunu; buna karşılık çaresizlik hissini daha düşük düzeyde ifade edildiğini göstermektedir.

Tablo 14'e göre, cinsiyet değişkenine göre İFO ölçeği alt boyutları değerlendirildiğinde; inanç eğilimleri, finansal uygulama, çaresizlik ve finansal okuryazarlık alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Ancak, dindarlık alt boyutunda cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p = 0,014 < 0,05$). Bu bulgu, erkek öğrencilerin dindarlık düzeylerinin kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: Cinsiyete Göre İslami Finans Tutum ve Davranışların İstatistiksel Analizleri

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort.	Sd.	t	p
İnanç Eğilimleri	Erkek	96	3,411	1,204	1,776	0,084
	Kadın	205	3,140	1,291		
Finansal Uygulama	Erkek	96	3,240	1,089	1,777	0,077
	Kadın	205	3,009	1,027		
Çaresizlik	Erkek	96	3,138	1,058	0,849	0,397
	Kadın	205	3,033	0,968		
Dindarlık	Erkek	96	3,848	0,980	2,465	0,014*
	Kadın	205	3,556	0,949		
Finansal Okur Yazarlık	Erkek	92	1,940	0,537	4,080	0,000***
	Kadın	201	1,708	0,407		

Tablo 15: Uyruğu Göre İslami Finans Tutum ve Davranışların İstatistiksel Analizleri

Değişkenler	Uyruk	N	Ort.	Sd.	t	p
İnanç Eğilimleri	TC	231	2,976	1,250	6,667	0,000***
	Yabancı	70	4,054	0,938		
Finansal Uygulama	TC	231	2,924	1,048	4,957	0,000***
	Yabancı	70	3,608	0,881		

Çaresizlik	TC	231	2,971	0,966	3,063	0,002***
	Yabancı	70	3,382	1,040		
Dindarlık	TC	231	3,506	0,954	4,815	0,000***
	Yabancı	70	4,120	0,863		
Finansal Okur Yazarlık	TC	226	1,729	0,445	3,592	0,000***
	Yabancı	67	1,956	0,486		

Tablo 15'e göre, uyuğu bağı olarak İFO ölçeği alt boyutları incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrenciler ile Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenciler arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Özellikle inanç eğilimleri, finansal uygulama, çaresizlik, dindarlık ve finansal okuryazarlık alt boyutlarında yabancı uyruklu öğrencilerin, yerli öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde farkındalığa sahip oldukları görülmektedir. Bu bulgu, yabancı öğrencilerin İslami finans konularına yönelik bilgi ve tutumlarının daha belirgin olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışma, dini hassasiyeti yüksek bireylerin finansal kararlarında yalnızca doğruluk ilkesine değil, aynı zamanda İslami kurallara uygunluğa da önem verdiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde öğrenim gören Türk ve yabancı uyruklu toplam 301 öğrenciyle yüz yüze anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, öğrencilerin İslami Finansal Okuryazarlık (İFO) düzeylerinin cinsiyet, uyruk ve sınıf değişkenleri temelinde incelenmesine olanak tanımaktadır. Literatürdeki mevcut çalışmalardan farklı olarak hem yerli hem de yabancı öğrencileri kapsayan bu araştırma, İslami finans alanına yeni bir perspektif kazandırmayı hedeflemektedir.

İlk bölümde öncelikle katılımcıların finansal araçlara ilişkin bilgi düzeyleri ile finansal tercihlerine yönelik eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler, bu araçlara yönelik bilgi düzeylerinde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. En yüksek bilinirlik, klasik finans araçları olan faiz ve hisse senedi üzerinde yoğunlaşırken; sukuk, tekafül ve teverruk gibi İslami finans araçları en düşük bilinirlik düzeyine sahip olmuştur. Bu bulgular, Saray ve Güngör'ün (2023) çalışmasında ifade edilen, katılımcıların genel finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek; İFO düzeylerinin ise düşük olduğu yönündeki tespitlerle örtüşmektedir. Söz konusu durum, İslami finans araçlarının sınırlı kullanım alanlarına sahip olması ve kamuoyunda yeterince tanıtılmamış olmalarıyla ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin ödeme ve yatırım tercihlerinde belirgin eğilimler sergiledikleri gözlemlenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı kredi kartı ile ödeme yapmayı tercih ederken, daha az bir kesim nakit ödeme yöntemini

kullanmaktadır. Bu dağılım, öğrencilerin dijital ödeme sistemlerine yönelimini göstermektedir. Yatırım tercihlerinde ise gayrimenkul ve altın en çok tercih edilen araçlar olurken, kâr-zarar ortaklığı hesabı en az tercih edilen yatırım aracı olmuştur. Bu sonuç, öğrencilerin geleneksel ve somut yatırım araçlarına yönelme eğiliminde olduklarını; İslami finansın özgün ürünlerine ise sınırlı ilgi gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Borçlanma ve finansal danışmanlık tercihlerinde öğrencilerin sosyal çevrelerine yönelme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Borçlanma ihtiyacında en çok arkadaşlar ve akrabalar tercih edilirken, bankalardan borçlanma oranı oldukça düşük kalmıştır. Bu durum, öğrencilerin faize karşı duydukları hassasiyetle açıklanabilir. Danışmanlık tercihlerinde ise banka temsilcisi, arkadaş ve akraba seçenekleri benzer oranlarda tercih edilmiştir. Bu dağılım, öğrencilerin hem resmi hem gayriresmî kaynaklardan bilgi alma konusunda dengeli bir yaklaşım sergilediklerini; ancak İslami ilkelere uygun danışmanlık hizmetlerine olan ihtiyacın sürdüğünü göstermektedir. Katılımcıların önemli bir bölümü bilgi düzeyini "normal" olarak değerlendirmiş; daha az sayıda katılımcı ise bilgi düzeyini "kötü" veya "çok iyi" şeklinde belirtmiştir. Bu dağılım, öğrencilerin İFO konusunda kendilerini yeterince donanımlı hissetmediklerini ve bilgi düzeylerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu bulgu, Çömlekçi (2017), Durmuş vd. (2018) ve Saray ve Güngör (2023) tarafından yapılan çalışmalarla da örtüşmektedir. İFO alt boyutları incelendiğinde, en yüksek değer dindarlık; en düşük değer ise çaresizlik boyutunda gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, Kohisdan vd. (2023) çalışmasında da dindarlık alt boyutunun en yüksek, çaresizlik alt boyutunun ise en düşük değere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, hem bilgi düzeyinin hem de uygulama becerilerinin artırılmasına yönelik eğitim ve rehberlik çalışmalarının önemini vurgulamaktadır.

İFO'yu oluşturan alt faktörler olan Dini Hassasiyet, Çaresizlik, Finansal Kullanım ve İnanç Eğilimi boyutlarında öğrencilerin görüşleri dikkat çekici bir dağılım sergilemiştir. İnanç Eğilimi boyutunda, "Finansal işlemlerin İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim" ve

“Finansal işlemlerimde faizden uzak dururum” ifadelerine yüksek düzeyde katılım gösterilmiştir. Bu durum, öğrencilerin finansal kararlarında dini ilkeleri önceliklediklerini göstermektedir. Öner ve Cambaz (2023) ile Bekerci vd. (2021) tarafından yapılan çalışmalar da bireylerin finansal kararlarında dindarlık boyutuna göre hareket ettiklerini ortaya koymuştur. Çaresizlik boyutunda, “Faiz oranlarının yüksek olmasından dolayı kredi kartı borcumu tamamen ödemeye dikkat ederim” ve “Finansal çaresizlik nedeniyle zaman zaman kredi kartımdan veya esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum” ifadeleri öne çıkmıştır. Bu bulgular, öğrencilerin ekonomik zorluklar karşısında kısa vadeli çözümlere yöneldiğini göstermektedir. Finansal Kullanım Bilgisi boyutunda ise “Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir” ve “Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi artırır” ifadeleri dikkat çekmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, üniversite öğrencilerinin İslami Finansal Okuryazarlık (İFO) düzeyleri çeşitli demografik değişkenler ve alt boyutlar açısından değerlendirilmiştir. Yapılan analizlerde, öğrencilerin İFO düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş; elde edilen bulgular, İslami finans eğitimi ve farkındalık çalışmalarının cinsiyet ayrımı gözetmeksizin yürütülmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, dini hassasiyetlerin bireysel düzeyde farklılık gösterebileceği anlaşılmaktadır. Güney (2025) ve Oktay vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğrencilerin İFO düzeylerinin uyruklarına göre anlamlı farklılıklar sergilediği belirlenmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler, İnanç Eğilimleri, Finansal Uygulama, Çaresizlik, Dindarlık ve Finansal Okuryazarlık boyutlarında Türk öğrencilere kıyasla daha yüksek farkındalık düzeyine sahiptir.

Sınıf düzeyine göre yapılan analizlerde, 1. ve 3. sınıf öğrencileri arasında İnanç Eğilimleri, Finansal Uygulama, Çaresizlik ve Dindarlık boyutlarında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Ayrıca, 4. sınıf öğrencileri ile diğer sınıflar arasında Çaresizlik boyutunda farklılık gözlemlenmiştir. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgular, Yalman ve Kayahan (2023) ile Yıldız (2020) çalışmalarındaki sonuçlarla örtüşmektedir. Öğrencilerin İslami Finansal Okuryazarlık (İFO) düzeyleri alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde, en yüksek farkındalık düzeyinin mali tatmin ve dindarlık boyutlarında; en düşük düzeyin ise çaresizlik ve finansal uygulama boyutlarında ortaya çıktığı görülmüştür. Bu bulgular, öğrencilerin dini hassasiyet ve finansal tatmin konularında daha bilinçli olduklarını; buna karşın uygulama becerileri ve ekonomik zorluklarla başa çıkma konularında daha fazla desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

İFO düzeyi ile İnanç Eğilimi, Çaresizlik, Dindarlık ve Finansal Tatmin boyutları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. İnanç Eğilimi ile Finansal Uygulama arasında pozitif ve orta-yüksek düzeyde; İnanç Eğilimi ile Çaresizlik arasında pozitif ve orta düzeyde; İnanç Eğilimi ile Dindarlık

arasında ise pozitif ve orta-yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular, öğrencilerin dini inançları ile finansal davranışları arasında güçlü bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Ayrıca, İFO düzeyleri ile Finansal Uygulama, Çaresizlik, Dindarlık ve Finansal Tatmin boyutları arasında anlamlı ve olumlu ilişkiler gözlemlenmiştir. Sönmez ve Kılınç (2020) tarafından yapılan çalışmada da finansal okuryazarlık, finansal tutum ve finansal bilgi arasında benzer ilişkiler tespit edilmiştir.

Genel olarak bu bulgular, öğrencilerin İFO düzeylerinin yalnızca bilgi temelli değil; aynı zamanda davranışsal ve duygusal boyutlarla da yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle dindarlık ve finansal tatmin gibi değer temelli unsurlar İFO düzeyini desteklerken; çaresizlik ve uygulama gibi boyutların bireysel deneyim ve ekonomik koşullarla şekillendiği anlaşılmaktadır.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin temel finansal kavramlara ilişkin belirli bir farkındalığa sahip olduklarını ve devlet destekli İslami finans uygulamalarına daha fazla güven duyduklarını ortaya koymaktadır. Genel olarak, İslami finansal tutumların bireylerin dini inançlarıyla yakından ilişkili olduğu; bu inançların ise finansal uygulama, tatmin ve çaresizlik gibi davranışsal boyutları doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır. Bu durum, İslami finans eğitiminin yalnızca teknik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmaması; aynı zamanda değer temelli yaklaşımlarla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Çalışma, İFO’nun çok boyutlu bir yapı arz ettiğini ve bireylerin dini inançları, finansal davranışları, duygusal tatmin düzeyleri ile ekonomik deneyimleri arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, İslami finans eğitiminin yalnızca bilgi aktarımına odaklanmak yerine, değer temelli ve davranışsal yönleri kapsayan bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Ayrıca, İslami finans araçlarının tanıtımına ve finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasına yönelik daha kapsamlı eğitim ve farkındalık çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle dini hassasiyeti yüksek bireylerin bilinçli finansal tercihler yapabilmeleri açısından, İslami finans ürünlerine dair bilgi düzeylerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Gelecek Çalışmalara Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerinin İslami finans okuryazarlığı (İFO) düzeylerinin bilgi, tutum ve davranış boyutlarında farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak araştırmalarda aşağıdaki hususlara odaklanılması önerilmektedir:

-Farklı üniversite ve fakültelerde karşılaştırmalı çalışmalar yapılması, İFO düzeylerinin kurumsal ve bölgesel farklılıklarını ortaya koymak açısından faydalı olacaktır. Böylece genellenebilirlik düzeyi artırılabilir.

-İslami finans araçlarına yönelik bilgi düzeyinin artırılmasına yönelik eğitim programlarının etkisinin incelenmesi, öğrencilerin bu araçlara olan ilgisini ve kullanım oranlarını değerlendirmek açısından önem

taşımaktadır.

-Yerli ve yabancı öğrenciler arasındaki farkların nedenlerini derinlemesine analiz eden nitel çalışmalar, kültürel ve dini arka planın finansal kararlar üzerindeki etkisini daha net ortaya koyabilir.

-Danışmanlık hizmetlerine yönelik algı ve beklentilerin araştırılması, İslami ilkelere uygun finansal rehberlik modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

-Dijital ödeme sistemleri ve İslami finansın entegrasyonu üzerine çalışmalar, öğrencilerin teknolojik eğilimleri ile dini hassasiyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek açısından yeni bir perspektif sunabilir.

-Çaresizlik ve finansal uygulama boyutlarında düşük düzeyde farkındalık gösteren öğrenci gruplarına yönelik müdahale programlarının etkisi, bireysel ekonomik dayanıklılığı artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

-İFO düzeyinin zaman içindeki değişimini izleyen boylamsal çalışmalar, öğrencilerin bilgi ve tutumlarının gelişim sürecini ortaya koyarak eğitim politikalarına yön verebilir.

Bu öneriler doğrultusunda yapılacak yeni çalışmalar, İslami finans okuryazarlığının hem akademik literatürde hem de uygulama alanında daha etkin bir şekilde ele alınmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abdullah, MA ve Anderson, A. (2015). Kuala Lumpur'daki bankacılar arasında İslami finansal okuryazarlık. *Gelişmekte Olan Ekonomiler ve İslami Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 79-84.
- Abdullah, M. A., Ab Wahab, S. N. A., Sabar, S., & Abu, F. (2017). Factors determining Islamic financial literacy among undergraduates. *Journal of emerging economies and islamic research*, 5(2), 67-76.
- Abdulrahim, S. H., Rosemaliza, A.R. ve Hamed, A.B. (2016). "Islamic Financial Literacy and its Determinants Among University Students: An Exploratory Factor Analysis", *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6/7, 32-35.
- Antara, P. M., Musa, R., & Hassan, F. (2016). Bridging Islamic financial literacy and halal literacy: the way forward in halal ecosystem. *Procedia Economics and Finance*, 37, 196-202.
- Ayçilek, M. A., Ayriçay, Y., & Bekereci, N. E. (2021). İslami finansla diyanet personelinin bakış açısı üzerine bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 67-89.
- Aydın, S., & Çalı, M. S. (2024). Bireysel Yatırımcıların Dini Yönelim ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ile Davranışsal Eğilimlerinin Katılım Endeksi Yatırımlarına Etkisi: BIST'te Bir Uygulama. *Denetim ve Güvence*

Hizmetleri Dergisi, 4(2), 87-103.

- Bekereci, N. E., Ayriçay, Y., & Kök, D. (2018). İslami finansal okuryazarlık: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde bir alan araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 45-60.
- Coşkun, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal davranış ve tutumlarının belirlenmesi: Finansal okuryazarlık algıları üzerine bir araştırma. *İnsan ve toplum bilimleri araştırmaları dergisi*, 5(7), 2247-2258.
- Çömlekçi, İ. (2017). İslami finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: katılım bankaları müşterileri üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(63), 1423-1439.
- Daradkah, D., Aldaher, A.A. ve Shinaq, H.R. (2020). "Islamic Financial Literacy: Evidence from Jordan", *Journal Transition Studies Review*, 27, 131-145.
- Doğan, M. B. A. (2020). İslami finans okuryazarlığı ve finansal tercihlere etkisi. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 14(1), 69-98.
- Durmuş, M. E., & Yardımcıoğlu, F. (2018). İlahiyat Öğrencileri Ne Kadar İslami Finans Okuryazarı?. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 167-183.
- Gümüş, U. T., & Pailer, M. K. (2019). Öğrencilerin finans dersi alma durumunun finansal okur yazarlık seviyesine etkisi: Bir Nazilli örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1494-1516.
- Günel, Y. (2025). TR72 Bölgesinde Hizmet Veren Kamu Personellerinin İslami Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Fiscaoeconomia*, 9(1), 235-256.
- Kayed, R. N. (2008, April). Appraisal of the status on research on labor economics in the Islamic framework. *In 7th International Conference on Islamic Economics* (pp. 183-198).
- Kohistanı, M. N., & Çokmutlu, M. E. (2023). Üniversite öğrencilerinin İslami finansal okuryazarlığı üzerine bir araştırma. *Uluslararası Finansal Ekonomi ve Bankacılık Uygulamaları Dergisi*, 4(2), 54-78.
- Oktay, M., & Göker, İ. E. K. (2020). Finansal okuryazarlık düzeyinin bireylerin tasarruf eğilimi üzerindeki etkisi: Kırıkkale Üniversitesi akademik ve idari personeli üzerine bir araştırma. *İşletme Akademisi Dergisi*, 1(1), 34-55.
- Öner, M. H., & Canbaz, M. F. (2023). Üniversite Öğrencilerinin İslami Finans Okuryazarlığı. *Uluslararası Bankacılık Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 88-111.
- Öztürk, M. E., & Yalçın, Z. (2019). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik Türkiye'de üniversite

- öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalar. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 83-98.
- Roemanasari, F., Sabela, J., & Rusgianto, S. (2022). Islamic financial literacy and financial behavior on investment intention. *Jurnal Ilmu Ekonomi Terapan*, 7(2), 239-250.
- Saray, Ö., & Güngör, S. (2022). İslami finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi: tokat ili üzerine bir alan araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (54), 309-333.
- Sardiana, A. (2016). "The Impact of Literacy to Shariah Financial Service Preferences", *Etikonomi*, 15/1, 43- 62
- Sönmez, Y., & Kılıç, E. (2020). Finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 479-497.
- Sünbül, V., & Buğan, M. F. (2021). Girişimcilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin işletme performansları üzerindeki etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(1), 181-205.
- Şimşek, T., Hithit, M., & Şimşek, N. (2021). Finansal okuryazarlık ve para yönetimine ilişkin tutum ve davranışların belirlenmesi. *Enderun*, 5(2), 117-143.
- Uzunsakal, E., & Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Yalman, N., & Kayahan, C. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 6(2), 214-225.
- Yıldırım, M. V. (2020). İslami finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Yıldız, M. (2020). Bireylerin İslami finans okuryazarlık düzeyi ve katılım bankası tercihi: Türkiye değerlendirmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(4), 730-744.

Extended Summary

Purpose

The primary objective of this study is to assess the level of Islamic Financial Literacy (IFL) among university students and to offer recommendations for its enhancement. To this end, data were collected through face-to-face surveys conducted with a total of 301 students—both Turkish nationals and international students—enrolled at the Faculty of Islamic Sciences at Ağrı İbrahim Çeçen University. The study evaluate the IFL levels of both domestic and international students. Furthermore, it investigates whether there are statistically significant differences in IFL levels among individuals from various Islamic countries. In this respect, the study distinguishes itself from other scholarly research conducted in the field.

Literature Review

The objective of this study is to assess the level of Islamic Financial Literacy (IFL) among university students and to investigate the impact of its sub-dimensions—namely religious sensitivity, perceived helplessness, financial behavior, and belief orientation—on students' financial literacy outcomes. The study also analyzes whether students' overall IFL levels and the means of its sub-dimensions differ significantly based on gender, nationality, and academic year. The findings align with the results of previous studies conducted by Yalman and Kayahan (2023), Çömlekçi (2017), Yıldız (2020), and Saray and Güngör (2023). The results indicate significant relationships between students' IFL levels and the sub-dimensions of belief orientation and helplessness, as well as between religiosity and financial satisfaction. Among the IFL sub-dimensions, religiosity was found to have the highest mean score, while helplessness had the lowest. Similar conclusions were drawn in the study by Kohisdan et al. (2023). Moreover, the works of Aydın et al. (2024) and Bekerci et al. (2021) emphasized that religious tendencies and herd behavior are among the most influential factors in investment decision-making. In this regard, the impact of religiosity on investment decisions is consistent with findings in the existing literature.

Design/methodology/approach

The research question guiding this study is as follows: “What are university students' perspectives on the culture of Islamic Financial Literacy (IFL) and the descriptive factors influencing its formation—namely religious sensitivity, helplessness, financial usage, and belief orientation?”

Within this framework, the research hypotheses are formulated as follows:

H1: University students' IFL levels and sub-dimension means differ significantly by gender.

H2: University students' IFL levels and sub-dimension means differ significantly by nationality.

H3: University students' IFL levels and sub-dimension means differ significantly by academic year.

H4: University students' IFL levels and sub-dimension means differ significantly in general.

H5: There are significant relationships between students' IFL levels and the variables of belief orientation, helplessness, religiosity, and financial satisfaction.

H6: There are significant relationships between students' IFL levels and the financial usage dimension, as well as the variables of helplessness, religiosity, and financial satisfaction.

The data obtained from the survey were analyzed using the SPSS 22 statistical software package. Prior to hypothesis testing, reliability analyses were conducted. In addition to descriptive statistics, the following statistical methods were employed: Independent samples t-test for comparisons between two groups, One-way ANOVA for comparisons among more than two groups, Regression analysis to determine the influence of sub-dimensions on one another.

This research was reviewed and approved by the Scientific Research Ethics Committee of Ağrı İbrahim Çeçen University, with the decision numbered 102 and dated March 27, 2025.

Findings

According to the research findings:

- University students' IFL levels and sub-dimension means differ significantly by gender.
- Students' IFL levels and sub-dimension means also vary according to nationality.
- Significant differences were observed in IFL levels and sub-dimension means based on academic year.
- Overall, there are statistically significant differences among students' IFL levels and their sub-dimension means.
- Significant relationships were identified between IFL levels and the variables of belief orientation, helplessness, religiosity, and financial satisfaction.
- A moderately strong and statistically significant positive correlation was found between belief orientation and religiosity ($r = 0.781$, $p < 0.01$).
- Additionally, meaningful relationships were observed between financial literacy and the sub-dimensions of financial usage, belief orientation, helplessness, and religiosity.

The results of the study revealed that the IFL levels of students in the Faculty of Islamic Sciences are not at the expected level. In light of these findings, it is concluded that offering at least one semester-long course—either elective or compulsory—on financial literacy and Islamic financial literacy within the faculty curriculum is necessary to enhance students' IFL levels. Furthermore, it is recommended that the university offer dedicated training programs or workshops in both general financial literacy and Islamic financial literacy, as such initiatives are expected to be highly beneficial.